

Predgovor

Dorđe Stojanović

Organizacija međunarodnog naučnog skupa *Savremeni izazovi u socijalnom radu – problemi i perspektive* rukovođena je manje ili više sagledavanjem seta uzroka, stanja, procesa i tendencija koji karakterišu postmodernu društvenu konstelaciju ili konstelaciju »visoke modernosti« u sferi socijalne politike i socijalnog rada, kako na teorijskom tako i na praktičnom planu. Reč je, dakle, o pitanjima koja se tiču diskurzivne projekcije blagostanja jednog društva, konstruisane od svih zainteresovanih aktera. Treba konstatovati da su socijetalne društvene institucije, orijentisane na socijalne probleme, obeležene stalnim transformacijama: identifikuju se novi problemi, stari se reformulišu, te se konačno primenjuju i nova sredstva za suočavanje s njima. Konstatujemo da se i modernistička i postmodernistička percepcija savremenog sveta manifestuju jasno artikulisanim zahtevima ljudi za potpunim eliminisanjem bilo kakve opresivnosti ili diskriminacije, to jest za odbranom prava na puno i nedvosmisleno samoispoljavanje, a zarad nekog novog netradicionalnog i/ili nekonvencionalnog modusa nužno intersubjektivne i, svakako, bolje budućnosti.

U tom smislu, teorijsko promišljanje blagostanja inkorporira pozicioniranje iskustvenih i institucionalnih dimenzija sistema blagostanja u okviru šire profilisanih društvenih odnosa i političke konfrontacije. Ta komplikovana operacija kontekstualizacije možda se najbolje izražava angažovanjem dve različite, ali međusobno povezane, opšte teorijske komponente postavke blagostanja. Sa jedne strane, u pitanju je teorija društvenog blagostanja, koja se bavi organizacijom društvenih odnosa i uticajem te organizacione šeme na individualnu i kolektivnu dobrobit, načinom distribucije resursa i mogućnosti, te društvenim obrascima pristupa, participacije, inkluzije i ekskluzije, koji podržavaju, doprinose ili ugrožavaju individualno i kolektivno blagostanje. Sa druge strane, reč je o društvenoj teoriji blagostanja, koja se bavi time kako neka organizacija, tip društvenih odnosa (isključenost, cen-

tralizacija i marginalizacija, oslobađanje i opresija) izražava neki posebni obrazac, identifikovanjem društvenih snaga i borbe koja podržava specifičnu distribuciju, inkluziju i ekskluziju. Društveno blagostanje se, na najopštijem nivou, odnosi na različite socijalne aranžmane koji služe za zadovoljenje individualnih i grupnih potreba, te na rešavanje društvenih problema; ono nije samo mera dobrobiti već obuhvata i autonomiju i dostupne mogućnosti.

Imajući prethodno na umu, a uvažavajući činjenicu složenosti definisanja aktuelne prirode socijalnog rada, ovaj zbornik ne podrazumeva pasivno iščitavanje, izraženo pukim informisanjem o novim teorijskim idejama, vrednostima i konstruktima ili pak o konkretnim tehnikama, aktivnostima i praksama u nekom zadatom društvenom kontekstu ili situaciji, već zahteva aktivnog čitaoca involviranog u postojeće profesionalne nedoumice, probleme i diskusije. Sposobnost mobilizacije, povezane s novim poimanjem blagostanja zavisice od kapaciteta da se, u politički kontingentnom vremenu i prostoru, ostane postojan u solidarnosti uzrokovanoj specifičnostima i fleksibilan u labavo konfigurisanim jedinicama zajedništva.

PRVI DEO:
**SOCIJALNA POLITIKA
I SOCIJALNI RAD**

Sabine Berer-Koler
 Međunarodni univerzitet Katalonije,
 Barselona

364-72(100)

Aspekti ciljeva UN u kontekstu aktuelnog globalnog plana za socijalni rad

Apstrakt: Zajednička svetska konferencija o socijalnom radu i društvenom razvoju bila je organizovana 2010. u Hongkongu (Kina). Učesnici i predstavnici Međunarodne federacije socijalnih radnika (*International Federation of Social Workers*, IFSW), Međunarodne asocijacije škola za socijalni rad (*International Association of Schools of Social Work*, IASSW) i Međunarodnog saveta za socijalnu pomoć (*International Council on Social Welfare*, ICSW) složili su se da ove tri organizacije treba da iznesu jasne stavove zasnovane na svojim iskustvima u vezi sa pitanjima i temama od značaja za širu zajednicu i društvo. Ciljevi su dokumentovani u tekstu »Globalni plan za socijalni rad i društveni razvoj: okretanje akcijama«, koji je objavljen marta 2012.

Milenijumski razvojni ciljevi (*Millennium Development Goals*, MDG) ustanovljeni su 2000. godine na Milenijumskom samitu Ujedinjenih nacija (United Nations 2016a). Globalni plan i milenijumski razvojni ciljevi imaju zajedničke ciljeve i zadatke. Osobe koje se profesionalno bave socijalnim radom moraju da se suoče sa složenim izazovima kako bi ispunili i očuvali ciljeve, standarde i zadatke »Globalnog plana za socijalni rad i društveni razvoj«. Ovo zahteva da se socijalni radnici, ali i pripadnici drugih profesija, angažuju i sprovode istraživanja, kao i da se obezbede odgovarajući uslovi. Aktuelna ključna pitanja i/ili kritični događaji su kako globalnih tako i nacionalnih razmera, ali, usled njihove obimnosti, nijedna profesija niti federacija nije u stanju da se samostalno nosi sa njima.

Ključne reči: međunarodni socijalni rad, Globalni plan za socijalni rad, milenijumski razvojni ciljevi, izazovi u socijalnom radu, profesionalni socijalni rad.

Abstract: The Joint World Conference on Social Work and Social Development in Hong Kong/China was organized in 2010. The participants and delegates of the International Federation of Social Workers

(IFSW), the International Association of Schools of Social Work (IASSW), and the International Council on Social Welfare (ICSW) agreed that the three organizations would speak out clearly based on their experience of issues and topics relevant to the larger community and society. The objectives are documented in 'The Global Agenda for Social Work and Social Development: Commitments to Actions', published in March 2012.

The Millennium Development Goals (MDGs) were established in 2000 based on the Millennium Summit of the United Nations (United Nations, 2016a). The global agenda and the millennium development goals have common aims and objectives. The profession of social workers has to face complex challenges in order to reach and support the aims, goals and objectives of the 'Global Agenda for Social Work and Social Development'. This calls for engagement and investigations by social workers, by others, and by other professionals as well as for adequate conditions. Current major issues and/or critical incidents are both global and national and of a magnitude such that no single profession or federation can address them on its own.

Keywords: international social work, global agenda for social work, millennium development goals, challenges in social work, professional social work.

1. Ciljevi UN u kontekstu aktuelnog globalnog plana za socijalni rad

Nova definicija socijalnog rada odobrena je jula 2014. i glasi: »Socijalni rad je praktično usmerena profesija i akademska disciplina koja promovise društvene promene i razvoj, društvenu koheziju, jačanje i oslobađanje ljudi. Za socijalni rad su od najvećeg značaja principi socijalne pravde, ljudskih prava, kolektivne odgovornosti i poštovanja različitosti. Zasnovan na teorijama socijalnog rada, društvenim naukama, naukama o čoveku i znanjima lokalnih zajednica, socijalni rad zahteva od osoba i struktura da se suoče sa životnim izazovima i unaprede opšte blagostanje« (IFSW 2016a).

Pre nego što je sačinjena ova nova definicija, zajednička svetska konferencija o socijalnom radu i društvenom razvoju organizovana je u Hongkongu 2010. Učesnici i predstavnici Međunarodne federacije

socijalnih radnika (IFSW), Međunarodne asocijacije škola za socijalni rad (IASSW) i Međunarodnog saveta za socijalnu pomoć (ICSW) složili su se da ove tri organizacije treba da iznesu jasne stavove zasnovane na svojim iskustvima u vezi sa pitanjima i temama od značaja za širu zajednicu i društvo (IFSW 2016b). Ciljevi su dokumentovani u tekstu »Globalni plan za socijalni rad i društveni razvoj: okretanje akcijama«, koji je objavljen marta 2012. (IFSW 2016b). U rezimeu, ove organizacije su navele da bi socijalni radnici, edukatori i oni koji se u praksi bave pitanjima društvenog razvoja, ljudi koji su svakodnevno svedoci realnih izazova za jedinku, zajednicu i društvo, na svim nivoima i u svim etapama trebalo da rade zajedno. Posebnu pažnju potrebno je pokloniti promociji promena i socijalne pravde, nezavisno od etničkih aspekata, rodniha pitanja, rase, religije, različitih mišljenja itd., kao i univerzalnom sprovođenju i uvažavanju ljudskih prava, nadovezujući se na širok spektar društvenih inicijativa i pokreta (upor. CSWE 2016). Tokom perioda 2012–2016, ovaj program je predviđao da se napori usredsrede na sledeće oblasti: promovisanje društvene i ekonomske jednakosti, promovisanje dostojanstva i osećanja lične vrednosti za sve ljude, rad u pravcu održivosti u pogledu životne sredine i podizanje svesti o značaju međuljudskih odnosa (CSWE 2016). Planirano je da se za program koriste već uspostavljene veze sa sistemom Ujedinjenih nacija i drugim međunarodnim agencijama, zajednicama i drugim telima, kao što su radne grupe i paneli. Dalje aktivnosti obuhvatale su sastanke, publikacije i dokumente, usklađivanje aktivnosti i programa sa razvojnim inicijativama, kao i jačanje sposobnosti u zajednici, uz višestruke dogovore o praćenju i reviziji. Dimenzije ovog globalnog plana su sveobuhvatne: društvene, etičke, finansijske i političke, uključujući ljudsko dostojanstvo i ljudska prava.

Prvi izveštaj, »Globalni plan: promovisanje društvene i ekonomske jednakosti«, dokumentovan je na internet stranici IFSW i objavljen u časopisu *International Social Work* 2014, sa izveštajima iz pet regiona: Evrope, Azije, Severne Amerike, Južne Amerike i Afrike (Global Agenda for Social Work and Social Development 2014). Jedan od zaključaka bio je da postoji mnoštvo različitih gledišta i značajnih aspekata na poljima socijalnog rada i društvenog razvoja, kao i zamisli koje su u koliziji (Butterfield i Tassé 2012).

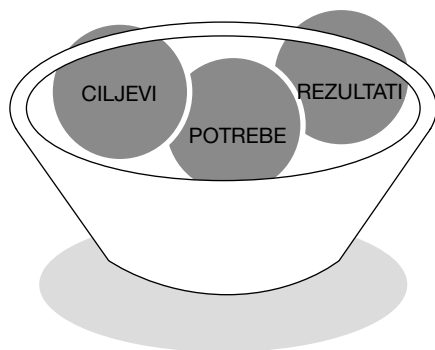
Milenijumski razvojni ciljevi (MDG) obuhvataju osam međunarodnih razvojnih ciljeva koji su ustanovljeni 2000. godine, na Mile-

nijumskom samitu Ujedinjenih nacija, sastanku kojem su prisustvovali mnogi od svetskih lidera. Svaki od ovih ciljeva podrazumevao je konkretne zadatke i rokove da se ti zadaci ostvare (United Nations 2016a).

- Cilj 1: Eliminirati ekstremne oblike gladi i siromaštva
- Cilj 2: Ostvariti univerzalno osnovno obrazovanje
- Cilj 3: Promovirati rodnu jednakost i ojačati položaj žene
- Cilj 4: Smanjiti smrtnost dece
- Cilj 5: Poboľjšati zdravlje majki
- Cilj 6: Suzbijati HIV, malariju i druge bolesti
- Cilj 7: Osigurati održivost u pogledu životne sredine
- Cilj 8: Obrazovati globalno partnerstvo za razvoj (Ujedinjene nacije 2006)

Detaljna analiza tih osam milenijumskih razvojnih ciljeva (MDG) i oblasti Globalnog plana pokazuje da se njihova kontekstna struktura preklapa. U oba slučaja postoji nastojanje da se promovišu društvena i ekonomska jednakost, dostojanstvo i osećanje lične vrednosti, održivost u pogledu životne sredine i međuljudski odnosi.

Sprovođenje planova je proces koji traje, pod uticajem mnogih činilaca, kao što su ciljevi, potrebe i očekivani rezultati, naspram ograničenja, promena, izazova i zadataka, uz svakodnevne aktivnosti, interakcije i transakcije.

Slika 1. Berer-Koler 2015, UN i Globalni plan za socijalni rad

2. Pregled najznačajnijih globalnih izazova za socijalni rad

Mnogi među glavnim izazovima s kojima se svet trenutno suočava prevazilaze nacionalne granice i takvih su razmera da nijedan sistem niti organizacija, institucija, profesija ili federacija ne može sa njima da se nosi samostalno. Oni zahtevaju udruživanje i razmenu znanja, iskustava, veština, smernica dobre prakse, informacija i rezultata među institucijama, disciplinama/profesijama i kontinentima (upor. Worldwide Universities Network 2016).

Rešavanje složenih globalnih radnih izazova nalaže složenu svest, znanje i diferencijaciju, kao i sposobnost razumevanja i povezivanja činjenica, budući da se pomenuti izazovi razvijaju unutar društvenog i političkog konteksta koji se brzo menja. U tom kontekstu naročito je važno smanjivanje nejednakosti i društvene isključenosti. Evo nekoliko primera.

- **Porodica:** kao prirodna grupa koja čini osnovnu društvenu jedinicu, porodica se tokom poslednjih godina u velikoj meri preobražava usled promena društvene strukture: smanjivanje domaćinstava srednje klase, odlaganje stupanja u brak i rađanja dece, uvećanje raznolikosti porodice, povećanje učestalosti razvoda i samohranog roditeljstva (United Nations 2016b). Promene u strukturi porodice i promene u stepenu siromaštva mogu da budu u veoma tesnoj vezi.
- **Deca:** obuhvatajući oko 28% stanovništva zemalja grupe EU-28, deca su 2013. godine bila izložena većem riziku siromaštva, društvene isključenosti ili nepovoljnih društvenih uslova u poređenju sa drugim stanovnicima 20 od 28 zemalja-članica EU (Eurostat 2015).
- **Ljudi:** u Evropi, 80 miliona od oko 503 miliona stanovnika (European Commission 2015) izloženo je riziku siromaštva i društvene isključenosti, a oko 14 miliona mladih nema pristup obrazovanju, zapošljavanju niti stručnom osposobljavanju (European Commission 2016).
- **Seoska područja:** na Haitiju je ekstremno siromaštvo, definisano kao teška uskraćenost u zadovoljavanju osnovnih ljudskih potre-

ba, opalo sa 31% na 24% između 2000. i 2012. godine, uglavnom zahvaljujući napretku u gradskim/urbanim područjima, gde se u istom periodu siromaštvo smanjilo sa 21% na 12%, dok su u seoskim oblastima Haitija stope ekstremnog siromaštva tokom ovih dvanaest godina uglavnom ostale neizmenjene (World Bank 2014). Na Tajlandu je siromaštvo takođe prevashodno seoska pojava, pri čemu preko 80% od ukupno 7,3 miliona stanovnika ove zemlje, živi u seoskim područjima (World Bank 2015).

2.1. Unutrašnji izazovi – aspekti

Jedan od najznačajnijih zadataka u socijalnom radu sa pojedinačnim klijentima jeste odvojiti dovoljno vremena da se njihove potrebe procene. Da bi se razumeo pojedinačni klijent u situaciji u kojoj se nalazi, kao i njegove/njene potrebe u širem društvenom kontekstu, potrebno je biti vičan procenjivanju potreba (Asquith et al. 2005). Ovo podrazumeva i utvrđivanje i analiziranje izazova i teškoća, npr. podizanje svesti o društvenim rizicima u konkretnim uslovima.

Kada postoji dovoljno vremena da se potrebe procene, jedna od odlika socijalnog rada jeste izričito vođenje računa o međusobnoj povezanosti socijalnog rada, društvenog razvoja i konteksta u kojem se zadaci socijalnog rada sprovode (Blewett et al. 2007: 6).

Međunarodna federacija socijalnih radnika (IFSW 2016c, br. 4.1.1) je u ovom profesionalnom kontekstu podvukla da bi škole za socijalne radnike koje neguju koncept učenja kroz čitav život trebalo da teže »kritičkom razumevanju na koji način društveno-kulturni problemi, diskriminacija, represija, kao i društvene, političke i ekonomske nepravde utiču na život i razvoj ljudi na svim nivoima, uključujući i globalni«.

Askvit [Asquith] i saradnici su 2005. dalje rezimirali stav da socijalni rad obuhvata sledeće zadatke: procenu rizika i potreba; savetovanje ili individualni rad; javno zastupanje; rukovođenje pružanjem pomoći; i učešće u društvenoj kontroli, što može da dotiče ili obuhvata ekstremno širok raspon zadataka i funkcija.

U zaključku: socijalnim radnicima su potrebne posebne profesionalne sposobnosti, temeljno profesionalno znanje i obrazovanje, kao i odgovarajuće profesionalne okolnosti, uslovi za rad i mogućnosti.

Pored toga, uistinu im je potrebno i profesionalno obrazovanje koje podrazumeva sticanje ili prenošenje ključnih znanja, procesa,